

Nogle digitale kilder til faldne og overlevende krigsdeltagere 1914-1918

ved Hanne C. Christensen, september 2019.

Museum Sønderjylland – Sønderborg Slot.

Museum Sønderjylland	
Den store krig 1914-1918	<p>www.denstorekrig1914-1918.dk</p> <p>Siden er et samarbejde mellem en række institutioner og frivillige, hvor der indsamles oplysninger om faldne, savnede og overlevende krigsdeltagere med tilknytning til Sønderjylland. Museum Sønderjyllands afdeling på Sønderborg Slot står som tovholder.</p> <p>Her kan man f.eks.:</p> <ul style="list-style-type: none">• Læse "dagens nyheder" med 100 års forsinkelse.• Der er pt. oprettet personsider for over 9.000 krigsdeltagere ud af ca. 30.-35.000 indkaldte sønderjyder. Vælg "Sønderjyder" i menuen og derefter det bogstav efternavnet starter med.• Lister over desertører (et endnu ikke-afsluttet projekt) nævnt i bl.a. Kreisblatt og Reichsanzeiger.• Lister over litteratur, herunder brevsamlinger, erindringer og regimentshistorier. En del er scannede bl.a. DSK Årbøger og udarbejdede navneregister hertil. <p>Der er mulighed for at bidrage med oplysninger, beretninger, postkort, fotos mm. – se mere på siden: https://denstorekrig1914-1918.dk/indsend-oplysninger-om-krigsdeltager/.</p> <p>Der er tilknyttet en åben Facebook-side, som man frit kan gå ind på uden at være logget på Facebook.</p>
Museum Sønderjylland – Sønderborg Slot De faldne.	<p>https://denstorekrig1914-1918.dk/faldne-lister/liste-over-faldne-1914-1918/</p> <p>Projektet med indsamling af data om faldne soldater i 1. verdenskrig startede i 2012 som et samarbejde mellem museet, Landsarkivet for Sønderjylland, samt en gruppe frivillige, aktive slægtsforskere.</p> <p>På siden findes en læsevejledning med omtale af projektet, forklaring af forkortelser mm. Listen er <u>ikke</u> korrekturlæst og omfatter 6.577 navne (april 2018).</p> <p>Den nuværende liste er offentliggjort <u>april 2018</u> – det er den 9. opdaterende udgave af listen siden 2012. En opdateret version af listen forventes offentliggjort i vinteren 2019/2020.</p> <p>Der er lagt vægt på at angive kilder til oplysningerne i listen – særligt, når der er modstridende oplysninger ang. navne og/eller datoer.</p> <p>Listen ligger som en række pdf-filer, der er sorteret på forskellig vis f.eks. navn, fødested og dødsdato. Rettelser og supplerende oplysninger modtages gerne – send disse til Hanne C. Christensen, Museum Sønderjylland – Sønderborg Slot på mail: hacc@msj.dk</p> <p>NB: Listen er ikke tænkt som <u>en kilde</u>, da kun oplysninger til brug for identifikation af den faldne er indtastet systematisk.</p> <p>Oplysninger om dødsårsag kan f.eks. være udeladt, ligesom familiære forhold som ægtefælles / forældres navne generelt ikke er medtaget.</p>
Sønderjyske Billeder – en database	<p>http://billeder.museum-sonderjylland.dk/Cumulus</p> <p>Museum Sønderjyllands billeddatabase, hvori man frit kan søge efter emner, navne, perioder eller begivenheder.</p> <p>Det er fortrinsvis afdelingerne på Sønderborg Slot og ISL – Institut for sønderjysk Lokalhistorie, der lægger billeder i databasen.</p> <p>NB: Databasen forventes flyttet til en ny adresse i løbet af efteråret 2019.</p>

Indtastningsprojekt: Den sønderjyske Samling.

Rigsarkivet & frivillige indtastere.	<p>https://cs.sa.dk/</p> <p>Linket er til Rigsarkivets indtastningsportal, hvor man kan oprette sig som indtaster og vælge hvilke af de spændende projekter man ønsker at deltage i.</p> <p>På Rigsarkivets website kan man via funktionen "Søg i samlingerne" (www.sa.dk/find) søge i godkendte indtastninger i alle projekter.</p> <p>Der er tidligere indtastet kartotekskort over krigsfanger (se herunder), mindeblade (se herunder) og lister over de desertører, der var i forbindelse med foreningen "To løver".</p> <p>Pt. indtastes bl.a. alfabetiske lister (= lægdsruller fra 1864-1919) for Sønderborg og Haderslev amter.</p>
--------------------------------------	---

Nogle digitale kilder til faldne og overlevende krigsdeltagere 1914-1918

ved Hanne C. Christensen, september 2019.

Museum Sønderjylland – Sønderborg Slot.

Rigsarkivet	
<p>Alfabetiske lister / lægdsrulle (tysk)</p> <p>De 4 tyske Kredse er geografisk næsten identiske med de 4 sønderjyske amter. Derfor benyttes ordene kreds og amt synonymt i teksten.</p>	<p>Alfabetiske lister (= lægdsruller 1864-1919) for de 4 sønderjyske amter Sønderborg, Haderslev, Tønder og Aabenraa er scannede og tilgængelige på www.sa.dk. Arkivskaberen er landråden i det relevante amt.</p> <ul style="list-style-type: none">• De værnepligtige blev indkaldt til session i det år de fyldte 20. De <u>bør</u> være opført under det stednavn, hvor de er <u>født</u>. Det er ikke nødvendigvis under sognets navn, men under nærmeste landsby.• Hvis den unge er flyttet til et andet amt inden sessionen <u>kan</u> de være opført i 2 lister med samme oplysninger.• Man kan <u>ikke</u> følge de værnepligtige efter påbegyndelse af værnepligten. <p>Selvom listerne umiddelbart ser ens ud, så er der forskelle i måderne, hvorpå de er ført. F.eks. er de i nogle amter ført efter fødselsåret, men i andre amter efter det år, hvori den unge mand fyldte 20 år og skulle møde på session.</p> <p>Listerne i Tønder amt er inkl. områder som i 1920 forblev tysk, mens listerne i Aabenraa amt ikke dækker hele det nuværende Bov sogn, da dette område delvis hørte under Landkreis Flensburg.</p> <p>NB: Der findes <u>ikke</u> en liste over forkortelserne for de fysiske skavanker, der angives i listerne.</p> <p>Link til de alfabetiske lister: Haderslev, Tønder og Sønderborg: https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/other/other-collection/123. Aabenraa: https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/billedviser?epid=17609769#228240,46033220.</p> <p>Afskrifter af listerne fra Sønderborg og til dels Haderslev er nu søgbare via www.sa.dk/find - skriv f.eks. "Sønderborg Landråd" under arkivskaber ved søgning.</p> <p>Læs evt. mere på https://www.sa.dk/da/hjaelp-og-vejledning/rigsarkivets-online-vejledninger/laegdsruller-kom-godt-i-gang/.</p>
<p>Lægdsruller i Danmark</p>	<p>Efter genforeningen 1920 blev sønderjyderne optaget i den danske lægdsrulle, hvor de opføres i det lægd, hvori de har <i>bopæl</i>. Den 7. udskrivningskreds dækker det sønderjyske område fra 1920.</p> <p>Sønderjyderne blev ikke indskrevet i de afsluttede årgange, men optaget løbende i årene 1920-ca. 1925. Derfor ses mænd fra ældre fødselsårgange opført sammen med de værnepligtige på 18 år.</p> <p>Normalt vil det være angivet om og i hvilken periode sønderjyden har været soldat i "<i>fjendtlig tjeneste</i>".</p>
<p>Krigsfanger</p>	<p>Rigsarkivet har scannet en samling kartotekskort over krigsfanger som blev udarbejdet af det "<i>Midlertidige Ministerium for Sønderjyske Anliggender Krigsfangekontoret</i>" i 1919-1920.</p> <p>Oplysningerne på kortet er mange gange så sparsomme, at personen ikke umiddelbart kan identificeres.</p> <p>Kortene er søgbare via www.sa.dk/find, da det har været et indtastningsprojekt på https://cs.sa.dk/.</p>
<p>Personregistre</p> <p>De faldne</p>	<p>www.sa.dk</p> <p>Generelt er de faldne soldater indført i det personregister, hvor de havde bopæl ved indkaldelse til krigstjeneste. Men nogle gange er de opført i det personregister, hvor de er født eller forældrene er bopæl.</p> <p>I søgefeltet under overskriften "Søg og bestil" skrives f.eks. "Sønderborg Personregister", hvor der kan vælges mellem fødsels-, vielses- eller <u>døds-biregistre</u>.</p> <p>Vær opmærksom på, at et sogn kan dækkes af ét eller flere personregister-distrikter og at navnet på personregisteret ikke altid er sognenavnet – f.eks. Lunden, der dækker Havnbjerg sogn og dele af de omkringliggende sogne.</p> <p>TIP: Brug navneregistre som indgang, hvor det er muligt. Nogle dødsfald er anmeldt meget sent.</p>
<p>Kirkebøger</p> <p>De faldne</p>	<p>www.sa.dk</p> <p>Der er ikke indført oplysninger eller lister over sognets faldne i alle kirkebøger.</p> <p>I nogle kirkebøger er de faldne soldater opført sammen med sognets andre afdøde beboere, mens de i andre sogne er indført i særlige afsnit.</p>

Nogle digitale kilder til faldne og overlevende krigsdeltagere 1914-1918

ved Hanne C. Christensen, september 2019.

Museum Sønderjylland – Sønderborg Slot.

Mindeblade De faldne	<p>Mindebladene blev udsendt og indsamlet af Vælgerforeningen. Mindebladene blev udfyldt af familie, venner eller arbejdsgivere til <u>en del</u> af de faldne og savnede sønderjyder 1914-1918.</p> <p>Mindebladene ligger fysisk på Rigsarkivet Aabenraa, men er blevet digitaliserede og transskriberede. De kan findes via ovennævnte link og ligger sorteret alfabetisk eller kan søges via www.sa.dk/find.</p> <p>NB: Der findes mindeblade på Museum Sønderjylland – Sønderborg Slot samt på Studieafdelingen og Arkivet ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig, Flensborg. Disse er pt. ikke scannede.</p> <p>Det er i Museum Sønderjylland – Sønderborg Slots liste over faldne og savnede 1914-1918 angivet <i>om</i> der findes et mindeblad og <i>hvor</i> dette findes.</p> <p>Der findes desuden mindeblade af denne type, som endnu er i privateje eller afleveret på lokalhistoriske arkiver. Disse er <u>ikke</u> nævnt i museets liste.</p>
Dansk Data Arkiv (NB: sidst opdateret 2014)	<p>http://ddd.dda.dk/web2014/faldne1914/find_faldne.asp</p> <p>Her kan søges i en kopi af listen fra Museum Sønderjylland – Sønderborg Slot.</p> <p>Listen er i <u>sommeren 2014</u> indsendt til DDD, men ikke opdateret senere.</p>

Officielle tabslistes

Tablister / Verlustlisten (tysk)	<p>http://des.genealogy.net/eingabe-verlustlisten/search/index</p> <p>Transskriberede og søgbare. Her er opført soldater, der er skadede, syge, savnede eller døde.</p> <p>Indtast efternavn og evt. fornavn, samt evt. fødested, fødesogn eller amt – alt sammen på tysk. I listerne fra 1917-1919 er fødselsdatoen normalt opgivet, men ikke altid fødselsåret. Stednavnet efter personnavnet er <i>næsten</i> altid fødested og/eller fødesogn.</p> <p>Stavemåder på såvel navne som stednavne kan være <u>meget</u> "alternative".</p> <p>Desertører <u>kan</u> være nævnt som savnet, men er generelt <u>ikke</u> opført i tabslisterne.</p>
Vermissenliste (tysk)	<p>http://des.genealogy.net/wk1vermisste/search/index</p> <p>Transskriberede og søgbare. Listerne nævner personer, der endnu var savnede i 1919.</p> <p>Her oplyses ofte <u>hvor</u> og <u>hvornår</u> personen blev savnet, fødselsdato inkl. årstal samt evt. hvilken myndighed eller hvem i familien (f.eks. faderen, en bror eller enken), der kan kontaktes med oplysninger om den savnede.</p>

Mindesten og gravsteder

Gravsteder på Østfronten er desværre ikke så godt registrerede som på Vestfronten.

Se evt. også <https://denstorekrig1914-1918.dk/listerlitteraturlinks/krigergraveogmindesmaerker/>

Denkmal projekt (tysk)	<p>http://denkmalprojekt.org/covers_intl/denmark.htm</p> <p>Linket henviser til en oversigt med link til navnelister og billeder af mindesten i Danmark.</p> <p>Der er ligeledes fotos af mindesmærker fra mange andre lande. Listen fås frem ved at klikke på "Denkmäler" i højre side og derefter på "Andere Länder".</p> <p>Hovedsiden er: http://www.denkmalprojekt.org/search/suche.htm</p> <p>Det er muligt at søge på både faldne og savnede tyske soldater i alle krige fra 30-års krigen i 1618 til og med 2. verdenskrig.</p> <p>Vær opmærksom på, at soldatergrave på østfronten 1914-1918 ikke er godt repræsenterede.</p> <p>Sitet indeholder desuden links eller omtaler af en lang række andre kilder.</p>
Volksbund Deutsche Kriegsgräber (tysk)	<p>http://www.volksbund.de/graebersuche.html</p> <p>Volksbund Deutsche Kriegsgräber vedligeholder en lang række soldatergrave og soldater-kirkegårde. Der er bl.a. oplysninger om, hvor de faldne ligger begravede og om kirkegårdens etablering og stand.</p> <p>Det er bedst at søge på <u>efternavn og dødsår</u> - evt. suppleret med måneden.</p> <p>Der kan søges fonetisk, hvilket er en fordel ved navne som f.eks. Møller / Möller / Müller.</p>

Nogle digitale kilder til faldne og overlevende krigsdeltagere 1914-1918

ved Hanne C. Christensen, september 2019.

Museum Sønderjylland – Sønderborg Slot.

	<p>NB: 1. gang skal man udfylde et skema med navn, adresse, postnummer og årsag til at siden benyttes. Desuden giver man tilladelse til, at der lægges en cookie på computeren.</p> <p>Den Sønderjyske Kirkegård i Braine, Frankrig, er <i>ikke</i> i databasen, da den ikke vedligeholdes af Volksbund.</p>
Den store Krig 1914-1918	Oversigt over " Kirkegårde med sønderjyske soldater faldet under 1. verdenskrig " ved Jørgen Flintholm, frivillig på www.denstorekrig1914-1918.dk .
De faldne	Linket åbner som en pdf-fil: https://denstorekrig1914-1918.dk/wp-content/uploads/2018/02/Soenderjyske_soldatergrave.pdf
Kirkegårde i Danmark	Mindesmærkerne over de faldne er som regel affotograferede i forbindelse med registrering og fotografering af kirkegårde – se f.eks. www.dk-gravsten.dk eller www.findengrav.dk
Marselisborg Monumentet	Lars Erik Brylds liste over inskriptioner på Marselisborg Monumentet, Aarhus.
De faldne	<p>NB: Vær opmærksom på at der er en del fejl i inskriptionerne. For eksempel er nogle personer er opført flere gange, at stednavnet under fødselsdatoen kan være fødested <i>eller</i> bopæl, samt at personer der angiveligt er døde den 1. i en måned <i>ikke</i> nødvendigvis er døde den 1., men <i>død i løbet af</i> måneden.</p> <p>Linket åbner som en pdf-fil: http://www.bryld.dk/filer/MarsMon.pdf</p>

Røde Kors / Krigsfanger

Internationalt Røde Kors (fransk)	<p>http://grandeguerre.icrc.org/</p> <p>Det Internationale Røde Kors har en samling på ca. 5 millioner kort med oplysninger om krigsfanger fra 1. verdenskrig.</p> <p>Siden er ikke nem at arbejde med og er <i>ikke</i> inddraget i arbejdet med at finde soldater i 1. verdenskrig. På mange kort er en stor del af teksten på fransk.</p>
-----------------------------------	--

Andre

Europeana	<p>http://www.europeana1914-1918.eu/da</p> <p>Internationalt digitalt indsamlingsprojekt, hvor der er mulighed for at bidrage med oplysninger, breve og fotos mm.</p>
	<p>http://www.eurobeast.dk/verdenskrig/soldat.htm</p> <p>Spændende side med uddrag af bøger, breve og feltpost mm, omtaler af enkeltpersoner samt gode litteraturhenvisninger og links.</p>

Hjælp til stednavne

	<p>http://slesvignavne.dk/statiskliste.html</p> <p>Stednavne nord og syd for 1920-grænsen på tysk og dansk. Link til kortene virker desværre ikke længere.</p>
	<p>http://www.rostra.dk/slesvig/nordslesvig.html</p> <p>Navne på sogne, kommuner og trafiksteder i Nord- og Mellemslesvig, 1919.</p>